

MISSZIÓI LAPOK.

(KÜLMISSZIÓ.)

Evangélikus bel- és külmisziói havi folyóirat.

Felelős szerkesztő és kiadó:

Scholtz Ödön, evangélikus lelkész,
Ágfalva (Sopronmegye),

kihez a lap szellemi és anyagi részét illető összes köz-
lemények küldendők.

Előfizetési ár egész évre 5 korona.

Egyes szám ára 50 fillér.

Hirdetések egyezség szerint számíttatnak.

„Valaki pedig ijándik abban a vízben, melyet én adok neki, meg nem szomjuhozik örökké; hanem az a víz, melyet én adok neki, léssen ő benne örök életre forró víznek feje. Monda neki az asszony: Uram, adjad nékem azt a vizet, hogy meg ne szomjuhozzam, és ne jöjjek ide meríteni.“ (Ján. 4, 14—15.)

Égetően sütött a nap Samária földére. A tikkasztó hőségben ember, állat kívánkozott árnyékos helyre, üdítő forrás mellé.

Sikár városa végén, a Jákób híres kutjánál, ott a major tözsomszedságában, egy fáradt utas, ama szent vándor: Jézus ül le pihenőre. A városból egy samáriabeli asszony jön vizet meríteni. És a szomjuhozó Jézus így szól hozzá: „Adj innom nékem.“ Azután a testi szomjuságot csillapító vizről a lelki szomjuságot oltó, az örök életre éltető vízre irányítja annak a nőnek figyelmét. Gyönyörű szavakkal hívja fel ezt az Ő igéjének elfogadására és az Istennek lélekben és igazságban való imádására. És az a nő, kinek súlyos bűn terhelte lelkét, nagy változáson megy keresztül. Kéri az örökéletnek vizét: „Uram, adjad nékem azt a vizet, hogy meg ne szomjuhozzam, és ne jöjjek ide meríteni.“ Megtér és boldogság költözik szívébe, de nemcsak ő, hanem vele együtt a városbeliek közül is sokan megtanulnak hinni a világ Megtartójában.

Mint a sivatagnak eltikkadt vándora kívánkozik a pusztának zöldelő szigete, a hűsítő forrás után, úgy óhajtozik a mi lelkünk is a földi élet vándor útján az evangéliumnak kies mezejére, az Isten igéjének, az evangéliumból csörgedező édes vizeire. Itt, ahol annyiszor kell a gondok, a terhek és a szenvedések

sulya alatt a napnak hévségét hordoznunk, ugy epedünk az életető viz után, melyet Urunk, a Jézus nekünk Jákób szellemi kutjából inni ad.

Az igaz, hogy sokan csak a testi üdülő helyeket keresik és a testi szomjuságot igyekeznek csillapítani, sokszor igen nagy áron, sokszor éppen a bűnnek zavaros italával, de a hívő lélek, az igazán evangéliumi keresztény ember leghőbb vágyát képezi: inni, újra meg újra inni abból a vízből, amelyből aki ijándik, meg nem szomjuhozik örökké. Mikor őt sorsa üdülő helyekre vezérli, ott sem feledkezik meg Isten házáról, az imádkozásról, az Isten igéjének hirdetéséről, az Istennek imádásáról. Ha keresi a testnek egészségét, a testnek megújulását, a testnek megerősödését, ugy keresi, sőt annál inkább keresi a léleknek épségét, a léleknek az örökéletre való táplálását.

És boldog ember az, ki ez üdítő forrás után kívánczik. Boldog, kinek a Krisztus evangéliuma tisztán és igazán prédikáltatik. Boldogok voltak a mi hitbuzgó apáink és anyáink, kik áron is megvették az alkalmatosságot, hogy az evangélium vízből is merithessenek. Ők igazán érezték azt a boldogságot, melyet Üdvözítőnk ígért midőn így szólt: „Boldogok, a kik éheznek és szomjuhozak az igazságot: mert ők megelégtetnek“ (Máté 5, 6.) Boldog vagyok én is, hogy az én Uram Jézus Krisztusom az én egyházamban, az én házamban, az én szivemben is letelepedett és ad nekem inni az örökélet vízből, hogy lelkem el ne fogyatkozzék az élet pusztaságában, hanem megtartassék a mennyországra. Kérem is Őt, lelkem egész buzgóságával kérem Őt: „Uram, adjad nékem azt a vizet, hogy meg ne szomjuozzam.“ Amen.

M. S.

Biblia terjesztés 1906-ban.

A londoni bibliaház előleges jelentéséből.

A brit- és külföldi bibliatársulat a mult üzleti évben 5.416,596 bibliát terjesztett el. Kerek 560.000 példánnyal kevesebbet mint 1905-ben, midőn az évi eladott példányszám eleddig a legmagasabb volt. Az utóbbi négy évben a terjesztés átlaga 8%-kal magasabb, mint 1906-ban.

Különfélék azon körülmények, melyek közreműködtek, hogy ez évben a biblia terjesztése apadt. A japán-orsz békekötés következtében 100,000

példánnyal kevesebb fogyott a katonaság között. Befolyásolta a terjesztést a bizottság által szükségből gyakorolt takarékoskodás is — különösen egyes európai államokban. Főképen magában Angolországban is apadt a terjesztés, minek okát abban is kereshetjük, hogy más oldalról rendkívül olcsó kiadás került a piacra. Általában nehéz találni magyarázatot mondani a biblia terjesztésénél állandóan előforduló apályra és dagályra vonatkozólag.

Alapítása óta (1804) a brit- és külföldi bibliatársulat összesen 203.931,768 példányt terjesztett el.

Az 1906. év folyamán a világ minden részében 900 bibliaárus állott a társaság szolgálatában, kik összesen 2.250,000 példányt adtak el.

Minden emberlakta helyre igyekeznek a bibliaárus eljutni, olcsó evangéliumával, testamentumával, hogy az Isten megváltó szeretetéről szóló örömhirt elvigye. Hogy a bibliaárus hivatása nehéz és gyakran veszéllyel teljes, arról már gyakran volt szó. Nem ritkán él hosszú időn át magányosan, elhagyatottan emberek között, kik őt hivatása miatt üldözik. Le kell mondania eleve minden földi dicsőségről s csakis a Megváltó és embertársai iránti szeretet nyújthat neki erőt a hivatásához való kitartásra. Az akadályok, melyek Isten Igéje terjedésének mindenfelé útjában állanak, az elmúlt évben munkánkat ismét nagyban megnehezítették.

Igy még mindig nincs megengedve, hogy az új-görög Ujszövetséget Görögországba bevihezzük, úgy hogy az ottani keresztények az ó-görög Ujszövetségre vannak utalva, holott ó-görögül a legtöbb ember már nem ért. S Ausztriában még ma is szigorúan büntetnek, ha egy bibliaárus bibliákat elad. Csak megrendeléseket fogadhat el a könyvekre.

Kevésbé lep meg ha azt halljuk, hogy a perzsa kormány szigorúan megtiltotta a Szt. Irásnak bevitelét Perzsiába.

Annából jelenti ottani ügynökünk, hogy éjjeli utazásoknál kuliknak kell az árus előtt és után égő fáklyákkal menniök, hogy a nagyszámu tigrisek támadását távol tartsák tőlük. De nem csak a vadállatok hozzák veszedelembe az árust. Steierországban egyik árusunkat, mint „lutheránus ördögöt“ vasvillákkal kergették el a faluból. Oroszországban az egyik árusunkat nagyon elverték s könyveit foszlányokra tépték. De azért ezen akadályok dacára az Élet Igéje mindig jobban behatol a sötétségbe.

Azon nyelvek jegyzéke, melyeken a biblia vagy annak részei kaphatók, a mult évben megint gyarapodott nyolecal, úgy hogy immár az egész biblia 103 nyelven, az új szövetség újabbi 98 nyelven s a Szt. Irás egyes részei 208 nyelven kaphatók. Nyelvjegyzékünk összesen 409 fordítást mutat föl.

Társaságunk összbevétele volt a mult évben	5.633,500 korona
a kiadás	5.330,000 „
Maradvány	303,500 korona

Mint hogy az utóbbi 8 évben mindég tekintélyes deficittel számoltunk el, a mindenhatónak ez üzleti év kedvező eredményéért szívbeli hálás köszönetet kell adoznunk. A többletet azonban főképen az egész vonalon gyakorolt

takarékosságra kell visszavezetnünk s az egyáltalán nem ment föl bennünket a jövőt illető gondjainktól. Hiszen az elmúlt év kiadásai 396,000 koronával kisebbek voltak az előző éveknél, míg a bevétel csak 48,000 koronával emelkedett. S a mennyiben még az utolsó 8 év alatt $2\frac{3}{4}$ millió koronára növekedett deficit is fennáll, ennél fogva a bibliaterjesztés minden barátjához ama szives kérelemmel járulunk, támogassák filléreikkel a brit- és külföldi bibliatársulat eme világmisziói szent munkásságát. (Bibel-Arbeit.)

. . . . Ne legyen te közötted koldus

Kis falusi parochiámban üldögélvén, el-elgondolkozom a világról s annak folyásáról. El-elgondolkozom Krisztus urunk legfőbb parancsán: „Szeresd Istent s felebarátodat.“ Mily magasztos e parancs! mily nehéz teljesíteni! . . . Eszembe jutnak az egyes intézmények, melyek eme magasztos, nehéz parancs teljesítését tüzték ki célul. El-eltünődöm Bodelschwingh lelkész hatalmas alkotásán, mennyit tett ez az egy ember e magasztos parancs megvalósítása körül! . . . Mennyit kell még édes magyar hazánkban tenni, míg felebarátainkat úgy szeretjük, mint önmagunkat?! Amint ezeken gondolkozom, irodám csendjét meglehetősen bátor kopogás zavarja. A „szabad“ szóra belép két elég jól öltözött férfi. Az egyik előadja mindenféle bizonyítványok kíséretében, hogy Bulgáriából jönnek, hol dolgoztak, de most nincsen munkájuk, tovább akarnak utazni, támogassam őket valamivel Megtettem, hisz derék s becsületes munkás embereknek néztem őket.

Elmúlik néhány nap, egyszer csak betoppan hozzám egy középkorú nő, kis kosárral kezében, kendőbe burkolva. Elmeséli bő könnyhullatások között, hogy férje Zimonyban (1 $\frac{1}{2}$ órányira tőlünk) fekszik a kórházban: ő maga is beteg, 10 éves fiaeskája pedig a koetszmában van, munkát sehol nem tud kapni, segísek rajta, hogy éhen ne pusztuljon. . . . A könnyek, a nagy inség festése, a foglalkozásnélküliség télviz idején megindított, erőmhöz képest segítettem. Ez déltájban történt. Este felé összejöttem tanitómmal s többek közt az alamizsnagyűjtő asszonyról is szó esett. A tanitómmal kis variációval ugyan azt mesélte el, mit az asszony d. e. nekem mondott. Még járt néhány helyen, mindenütt ezzel a mesével, hol így, hol úgy kiszinezve, a hogy a helyzet kívánta. Az összegyűjtött pénzen aztán néhány napig jól tartotta magát a koetszmában levő koldusokkal. Szépen rászédett minket.

Ezentúl óvatosabb leszek, gondoltam magamban, jobban szemügyre veszem az alamizsnaért jövőket. Nem kellett sokáig várakoznom, ismét jött kettő. Előadásuk szerint Szerbiában egy bányánál dolgoztak, az üzem megszűnt, most munka nélkül állnak, tovább utazásukban támogassam őket valamivel. Míg ezt előadják, az egyik ugyancsak csuklik, előre hátra, jobbra-balra dülőngél tudtam milyen alakokkal van dolgom

Most néhány napja beállit megint egy kis fekete férfi. Horvátul köszönt, horvátul viszonzottam. Kezd németül s én is válaszoltam neki németül; végre áttért a magyar szóra és elmondta mi járatban van. Hajón szolgált mint fűtő, de más hibája folytán elbocsátották, most állás nélkül van s szeretne annyi pénzt szerezni, hogy Budapestre juthatna, támogassam néhány krajcárral. Ezt szívesen megteszem mondtam, de csak úgy adok neki nagyobb összeget, ha dolgozik érte, vágjon egy öl fát s akkor meg van az utiköltsége. Emberem mutatta tenyereit bizonyítván, hogy azok megszokták a munkát, adtam neki vacsorát s mondtam, reggel kezdjen a munkába. Reggel várom a dolgozni akaró vándort, de biz az nem jött el még máig se, hogy becsületes munkával megszerezze magának az utiköltséget. Nem a munka, csak a koldusfillér kellett neki.

Folytathatnám tovább is, képet képre halmozva, de minek? . . . Mindenki ismeri ezeket az alakokat, kik házról-házra járnak, koldulva, csalva, ámitva a hiszékeny adakozókat. Valahányszor látom ezeket a dologkerülőket tömött tarisznyájukkal házról-házra járni, mindannyiszor elszorul szívem, mert mindaz a kenyér, szalonna s más eféle, mit a jószívű emberek könyörületből adtak nekik, a koresmáros tulajdonába megy át egy-két deci pálinkáért, ki aztán disznait hizlalja és tyukjait, teheneit eteti az összekoldult kenyérral. Ezren meg ezren, kik nem akarnak dolgozni, ily módon tartatják el magukat az alamizsnát osztogató társadalomtól, érdemtelenül. Az a koresmáros, kinél megszoktak ezek az alakok szállni, már megmondja nekik, milyen házakba mehetnek, hol kapnak valamit, mert hisz érdekében áll, hogy a nála megszálló koldusok minél többet kapjanak; akkor annál többet fogyaszthatnak nála is. De boldogulnak ők a koresmáros utbaigazítása nélkül is, amennyiben ők maguk rendes jegyzéket vezetnek minden faluról, városról, hol összeírják a jószívű adakozókat. Ezen jegyzéket aztán ismét értékesítik, még pedig úgy, hogy egymásnak eladják néhány krajcárért s megint van pénz pálinkára. Alig mulik el nap a nélkül, hogy néhány koldus végig ne házalna egy falut vagy várost. Alig megy az egyik, már ott áll a másik, és az ember ilyenkor kérdi magától; „hát annyi a szegény ember a világon és sohasem lesz kevesebb a koldusok száma, ha nap-nap után támogatjuk, segítjük is őket?“ . . . Bizony nem lesz kevesebb, sőt több! éppen amiért annyira támogatjuk, annyi koldusfillért adunk . . . De hát lehetséges az, hogy mikor én enyhíteni akarom a nyomort, akkor növelem? . . . Bizony lehetséges. Te nem is sejtéd jószívű adakozó, hogy mikor felebaráti szeretetből néhány fillért, kenyeret, vagy valami ruhadarabot adsz a kéregetőnek, akkor tulajdonképpen *mérget* nyújtasz neki. Mérget? . . . Igen mérget, mert a legtöbb esetben (van kivétel) filléred, kenyered, ruhád, cseppfolyósítva lesz: szeszes ital, lélekölő, embert vadító s butító pálinka lesz belőle. Azzal, hogy néhány fillért adunk a kéregetőknek, még nem segítünk rajtuk, még nem ragadtuk ki abból a posványból, melybe süllyedtek. Koldusfilléreink csak segítik még lejjebb taszítani, de nem fel-emelni. Nem az az igazi felebaráti szeretet, mely hamarosan igyekszik a kéregetőtől szabadulni, sebtiben néhány fillért dobván, hanem az, mely kol-

dusfillér helyett igyekszik barátságos beszélgetéssel tisztességes munkára bírni; mely igyekszik elbukott, elzüllött felebarátját testvéri szeretettel kiragadni az erkölcsi halállal fenyegető posványból; visszaadni igyekezvén a társadalomnak, szemeit Istenországa felé irányítván. Ezt kísérelj meg jószívü adakozó! . . .

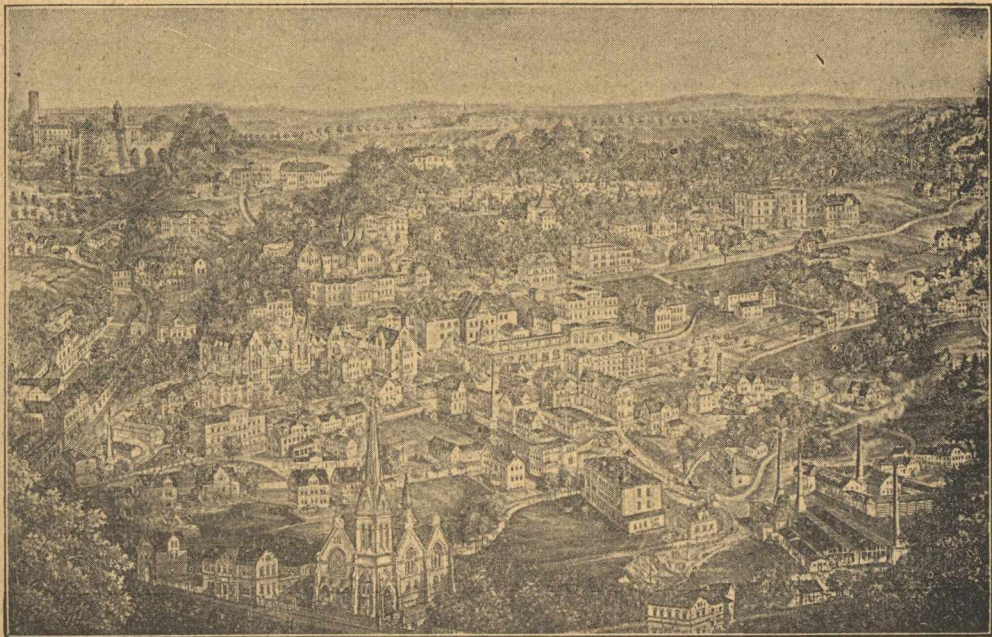
Lelkésztársaim s embertársaim bizonyára igen jól ismerik ezeket a sajnálatraméltó, elzüllött testvéreinket. Bizonyára jól tudják, hányféle fogással, képmutatással, ámitással csapják be az adakozókat. Bizonyára hazánk más vidékein is úgy van, mint az én kis községemben, hogy seregesen jönnek a koldusok a Herbergbe (valamelyik koresmába), hol az összekoldult dolgokat folyósítják. Másutt is úgy van, hogy egy kis község 10—15 koldust tart ki évente, sőt még többet is. E lapok szerkesztőjének bizony igaza van, mikor a múlt évfolyam 9.—10. számában azt írja: „a kolduló, züllött vándorlegények nálunk valóságos országos csapás számba mennek“. Bizony országos csapás ez, mert meg nem szünik, hanem évről-évre nagyobb lesz; mert minden áldozat kárba vesz és a nyomort növeli, ahelyett hogy csökkentené. Ha rendelkezésemre állának az adatok, melyek feltüntetik hány község, város mennyit adott koldusoknak, úgy megijednénk az ezresek óriási számától, miket évente züllött koldusok emésztenek fel, más igazán támogatásra szoruló szegények, intézmények rovására . . .

Nekem azonban jelen cikkben az a tulajdonképpeni célom, hogy megismertessem, mikép segített Bodelschwingh ezen a bajon? mikép segített kolduló testvérei nyomorán? . . . Igyekszem úgy leírni, a hogy azt nála hallottam, a hogy azt személyesen láttam, tapasztaltam.

Nem kell azt gondolni, hogy Bodelschwingh itt előre kidolgozott tervvel lépett fel, mikép enyhítsen, segítsen a züllött vándorlegények sorsán, mikép szoktassa tisztességes életre. Legtöbb alkotásában maga a szükség, mely azt életre szólította, mutatta meg az utat, módot, mikép segíthet. Így volt itt is. Emberszerető szive, mely legmelegebben a legnyomorultabbak s legzüllöttebbek iránt dobog, mihelyt személyes érintkezésből megismerte a nyomort, a bünt, mely az elzüllött, kolduló vándorlegények ezreinek szívében lakozik, s a veszedelmet, mely a magára hagyott, Istent s embereket ámitó elemekből származhatik és megfertőztetheti az egészséges elemeket is; mindjárt megtalálta a módot, a „kóborló testvérek“ megmentésére. Neki mindenki testvére, a szó szoros értelmében; a legzüllöttebb koldust is „Bruder“-nek hívja, barátságos kézszorítással kikérdezi: „Honnan jössz testvérem, hová igyekszel“. Tegez mindenkit, akár szegény kolduló vándorlegény, akár híres előkelő államférfi.

Az ő telepén, az e lapok f. é. 3. számában ismertetett Bethelben, mely a felebaráti szeretet élő emlékoszlopa, hol az Ur igéje a szó legnemesebb értelmében öltött testet, százával fordultak meg a kolduló, munkakerülő vándorlegények, tudván azt, hogy itt, hol csupa szeretet, csupa könyörület lakozik, nem utasíttatnak el kérelmükkel. Naponta 20—25 koldus járta végig az egyes kunyhókat, élelmet kérve. Pénzt nem kaptak, de élelmet igen, mert a hol naponta 3000 ember számára főznek, ott jut is, marad

is. A házianyak s diakonisszák abban a hiszemben voltak, hogy jótékony-ságot gyakorolnak, ha ezeket a koldusokat támogatják étellel, melyet ott, szemük láttára kellett elfogyasztaniok, úgy hogy ezzel semmiféle visszaélés nem történhetett. Igen ám, de azt nem vették észre, hogy a koldusok egész heteken át a telepen kosztolnak; ma ebben a házban, holnap egy másikban, holnapután egy harmadikban, míg végig mentek minden konyhán, akkor előlről kezdtek. De mi több, a koldusok hol egy pár cipőt, hol egy kabátot, felöltőt s más ruhadarabot kértek s kaptak is, hisz Bethelben mindenki át van hatva a felebaráti szeretettől, az irás ezen szavaitól: „Aki tőled kér,

Bethel.

Bodenschwingh bielefeldi belmissziói telepének látkepe.

adj neki!“ „Ne keményítsd meg a te szivedet, be se zárjad kezedet a te koldus atyádfia előtt, hanem örömet megnyissad a te kezedet néki.“ Örömet megnyitották kezeiket, amivel csak lehetett támogatták kolduló atyafiaikat; ezek pedig örömet jöttek és minden kapott ruhadarabot szépen az ószereshez vittek, az érte kapott pénzt pedig elitták. Könnyű s vig életük volt a kolduló vándoroknak Bethelben mindaddig, míg Bodenschwinghék rá nem jöttek az alávaló üzelmekre, a jótékonyssággal való visszaélésre. Ettől-fogva Bodenschwingh erősen megkülömböztette az igazán segélyre szorulókat, a haszontalan munkakerülő koldusoktól.

E tekintetben bizony nálunk is erős próba alá kellene vetni a segélyt kérőket, meg kellene erősen különböztetni az igazán dolgozni akarókat, de szükségben levőket, a naplopóktól. Hányszor történik, hogy az igazán segélyre szoruló, nem csaló vándort, csak úgy fogadjuk, csak úgy támo-

gatjuk, mintha ő is züllött, munkakerülő koldus volna. Sok esetben az ártatlan, becsületes vándor is csak koldusfillért kap, mert félünk, hogy pénzünk a pálinkás bódékba vándorol.

Hogyan különböztette meg hát Bodelschwingh az igazán dolgozni akarót a munkakerülőtől? . . . Ő arra az álláspontra helyezkedett, hogy „a ki nem dolgozik, ne is egyék.“ Kimondta, hogy minden kolduló vándor-

legény, ki telepén enni akar, kap, ha egy óra hosszat köveket zúz, melyek a telepen levő utak kiépítésére szolgáltak. Hogy pedig megkedveltesse Bodelschwingh a munkát ezekkel a naplopókkal, hogy megmutassa miszerint a munka nem szégyen, ő az agg férfi, a nagy ember, kalapácsot fogott és maga is oda állt a kóborló vándorlegények közé köveket zúzni óra számra. Tettel is

Követ törő vándorlegények Bodelschwingh
lelkész körül.

jó példát mutatott; szerető szive képesítette őt arra, hogy az utolsók közé álljon, kik neki testvérei, kiket ép úgy szeret, mint önmagát, kiknek lelki üdvét ép úgy szíven hordta, mint a saját magáét. (A mellékelt képen láthatjuk Bodelschwinghet „kóborló testvérei” között köveket zúzni.) Mint Krisztus urunk jót tett mindenekkel, úgy Bodelschwingh is követi mesterének nyomdokait. „Mint az embernek fia nem jött hogy szolgáljanak neki, hanem hogy ő szolgáljon“, úgy Bodelschwingh is azért gyűjtötte maga köré züllött testvéreit, hogy szolgáljon nekik. Követi Urunk tanítását s példáját, ki azt mondta: „. . . aki köztetek nagy akar lenni, legyen ti szolgátok; és valaki ti köztetek akar első lenni, legyen ti szolgátok.“

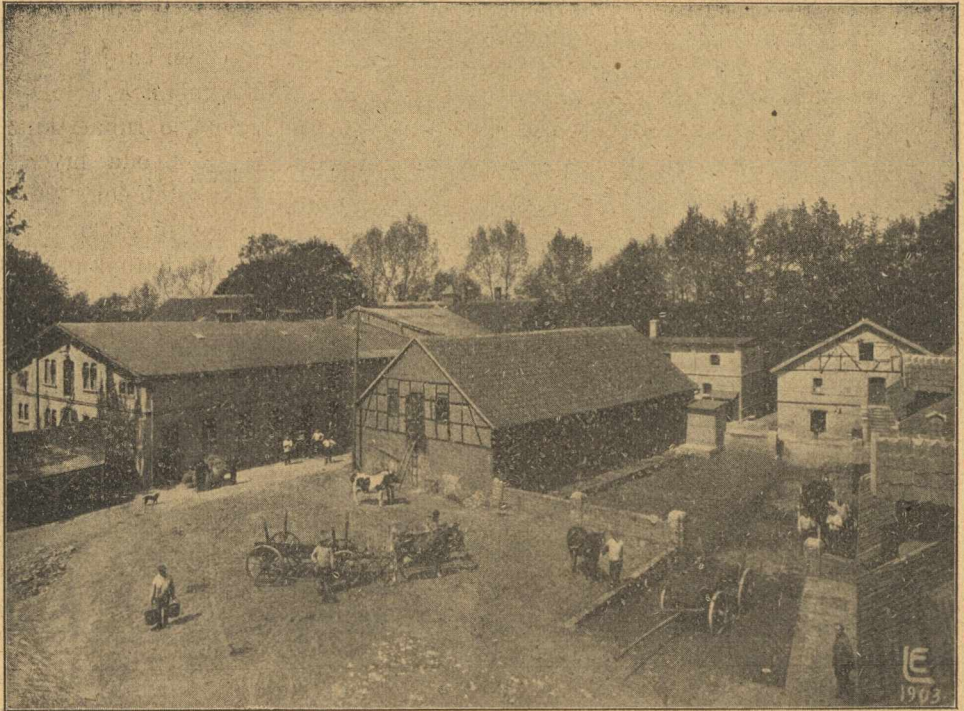
Azon naptól fogva, hogy Bodelschwingh csak a dolgozni akaróknak adott enni valót, Bethel megtisztult a koldusoktól. Eddig naponta 20—25 jött alamizsnáért, most pedig 2—3 vette csak igénybe a támogatást. Ime egyszerre, milyen változás, minő fordulat! Az egy órai munka volt a választó viz, mely az igazán dolgozni akarókat, a munkakerülőktől elválasztotta. Mikor a göttingai egyetem néhány hallgatója (államköltségen) Bethelben járt megismerni Bodelschwingh alkotását, akkor Bodelschwingh előadást tartván, többek közt erről a kérdéstről is szólt s azt mondta a többnyire theologosukból álló hallgatóknak: „Testvéreim, ha ti egyszer lelkészek lesztek, úgy legyen udvarotokon mindig egy rakás kő vagy fa és minden koldust, ki alamizsnáért jön, küldjétek elébb követ zúzni vagy fát vágni;

ha szívesen teszi, akkor támogassátok, megérdemli, ha pedig fél a munkától, ha lusta, úgy szépen el fog sompolyogni.“ A munka az egyedüli eszköz, mely megmutatja, ki érdemel támogatást, ki nem. Én azóta kipróbáltam ezt a módszert és úgy találtam, hogy Bodelschwinghnek igaza van.

Bodelschwingh tehát egy órai munka ellenében szívesen támogatta az országuatról hozzá betérő kóborló testvéreit. Azonban sokan azok közül, kik becsületes munkával akarták mindennapi kenyerüket megkeresni az egy órai munka után azzal a kérelemmel álltak Bodelschwingh elé, hogy engedje őket több ideig dolgozni; hová, kihez menjenek? hová hajtsák le fejükét? Adjon nekik munkát, mert koldulni nem akarnak. Ha munkát nem kapnak, úgy el fognak ők is bukni. Bodelschwingh ilyen kérések és panaszok hallatára nem küldhette el a dolgozni akaró vándorokat, gondoskodnia kellett munkáról, helyről, ruháról, élelemről. Mindig többen és többen jöttek munkáért, ellátásért, lakás és ruháért. A vándorlók számának szaporodásával egészen magától fejlődött ki bizonyos rend, alakultak ki bizonyos szabályok, házirend keletkezett, melynek jó része ma is fennáll. Azonban amint nőtt a munkakeresők száma, úgy fogyott Bethelben a munka. Mi lesz a dolgozni, élni akarókkal, ha a munka elfogy? . . . Sokat gondolkozott erről Bodelschwingh míg megtalálta a módot arra nézve, hogy nála munka mindig legyen. Bethelben ugyan nem akadt, de akadt másutt. Két óra járásnyira Betheltől fekszik a „Senne“ nevű terület, melynek egy részét Bodelschwingh megvette. Igen szép sik terület ez, apró fenyőkkel és mohával benöve. A föld, úgy a hogy van, terméketlen. Óriási terület ez, ha át akarnánk rajta menni, hosszában 7, széltében 3 óra hosszat tartana. Évezredekkel ezelőtt tengerpart volt ez a vidék. Egy két lábnyira föld van s ezalatt kemény kőréteg. Ha azonban felássák s a kőréteget áttörik s felszínre hozzák, úgy elég termékeny talaj alakul, melyen mindenféle kerti hüvelyes veteményeken kívül a buza, rozs és burgonya is megnő.

Ezen területről vett Bodelschwingh körülbelül 2000 holdat, hogy ezt lassanként a munka nélkül kóborló vándorok megmiveljék. 1881-ben 18 epileptikus vonult ki a „Senebe“ megkezdeni a munkát, házat építeni, földet ásni és mivelhetővé tenni. Az volt a kezdet; mikor az első ház készen s nehány négyzetöl föld megmivelve volt, kibocsátották a hívó szózatot: „Jertek foglalkozás nélküli vándorok a „Sennebe“, hol barátságos hajlék, atyai szeretettől dobogó sziv és terített asztal vár mindegyitekre, ki inkább arcának verejtekével akarja megszerezni mindennapi kenyerét, mint koldulással“. A hívó szózat nem volt pusztában elhangzó szó. Jöttek tömegesen eddig 8000-en, folytatták a megkezdett munkát, ezren meg ezren szoktak itt ismét tisztességes munkához, új élethez. Sokan, kik a bűn lejtőjén mindig lejjebb és lejjebb sülyedtek, idekerülvén, feltartóztattak az elbukásban, megmentettek. Wilhelmdorfban (ugy hívják ezt a telepet) sok erkölcsileg halott, ki meg holt vala, feltámadott, ki elveszett vala, megtaláltatott. E felett bizony vig kedvvel kell lennünk, hogy egy ember által annyi ezer meg ezer kél új életre. A mennyekben nagy az öröm ezen megtért lelkek felett.

Menjünk gondolatban mi is Wilhelmsdorfba s lássuk Bodelschwingh kóborló testvéreit, kik egyuttal a mieink is, lássuk mit miveltek már. Aki 25 évvel ezelőtt látta a „Senne“ ezen részét és meglátja ma, az semmiestre rá nem ismer, mert a hol azelőtt csak szegényes gyeplő, törpe fenyőfácskák voltak, ott most remek erdőrészek, szép kövér legelők terülnek el s ringó buza meg rozskalászos mezők tárulnak szemünk elé. Hol azelőtt a föld ékesség nélkül való és pusztaság volt, ott most barátságos házak, kiterjedt gazdasági épületek, iskola és templom diszlenek. Csodálkozva kiál-

Wilhelmsdorf.

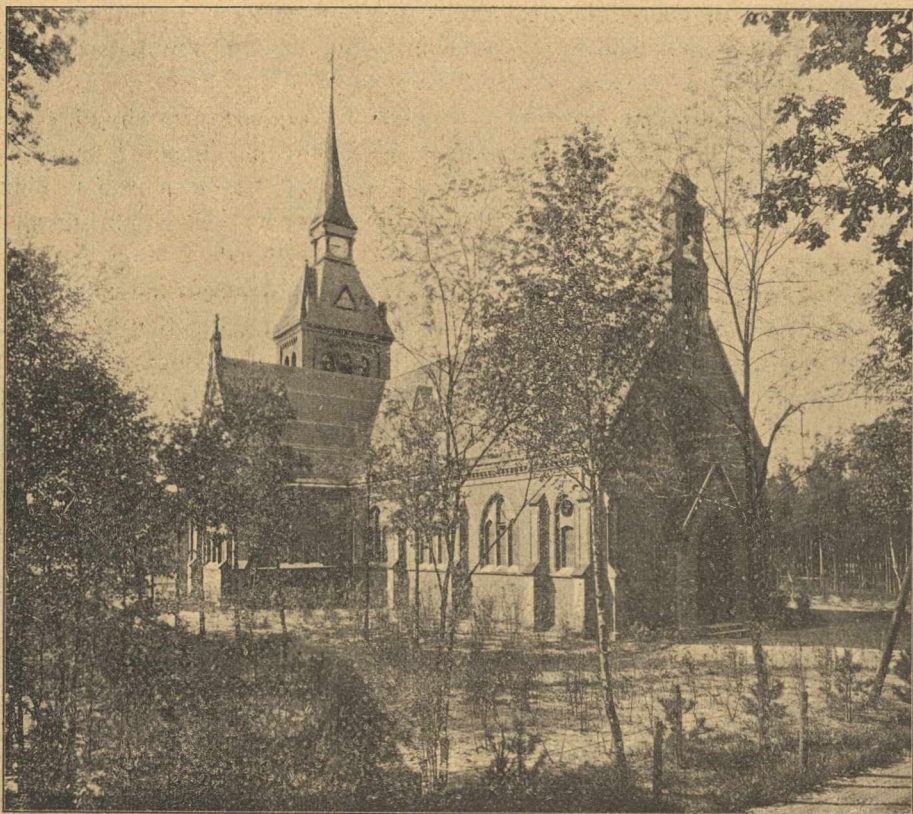
tunk fel mindezek láttára, hogy ime, emberi szeretet, emberi szorgalom, de főként gyermeki hit és bizalom, mire képes! A kietlen „Senne“-nek egy része rövid idő alatt virágzó paradicsommá, zöldellő oázissá változott, hol kényelmesen megpihenhet az élet viharaitól megkorbácsolt, a bűn súlyos terhétől kifáradt, hontalan vándor; hol édes otthonra talál a sehonnai vagabundus. Elképzelhetjük, milyen jól esik az ilyen vagabundusnak = kóborlónak (amint Páriz Pápai fordítja), ha megérkeztek a Hausvater és Hausmutter örömteljes arccal fogadják, mint ha már régóta őt várták volna, őt, a hontalant, a megvetett, elzüllött kóborló koldust. Mint a szerető szülők rég nem látott gyermekük megérkeztek örülnek, ép úgy örül a háziatya s anyja az ilyen vándor megérkeztek, mert ez az első lépés a javulás, a tisztességes élet felé. Örülnek, hogy ismét akadt egy lélek, ki majdan bizonyos idő leteltével egészen másképp távozik Wilhelmsdorfból, mint ahogy

jött; úgy távozhatik, mint aki testileg-lelkileg új ember, ki megtalálta itt a becsületes munka közben azt, amit a hosszú tétlenségben, rendetlen életben elvesztett, t. i. becsületét, hitét.

Legelső, ami a vándorokkal történik Wilhelmsdorfban, hogy alaposan megfürödnek, új ruhát kapnak az intézettől, (a régi rongyokat összezsomogolva elteszik, míg elhagyják a telepet), aztán szobát és ágyat s megismeretnek a házirenddel. Sokan már az első 3—4 nap után ott hagyják a telepet, mert nem tudják megszokni a rendet, pontosságot, a munkát. A legtöbben három s több hónapig maradnak, míg másutt munkához jutnak. Akik ott maradnak, szép lakáson s egészséges kosztón kívül az első 14 nap után egy kis napszámot (25 Pf.) is kapnak, de a pénzt nem kapják kézhez, hanem könyvecskéjükbe lesz bevezetve, úgy hogy ha elmennek a telepről, legyen kis megtakarított pénzüik, mivel a teleptől kapott jó ruhát kifizethetik. Bodelschwingh itt még más eszmét is valósít. U. i. oda igyekszik hatni, hogy a züllött koldusok több éven át maradjanak a telepen, napszámukat takarítsák meg, s akkor mire egy bizonyos összeget megtakarítottak, a telep ad nekik egy darab földet, hol építhetnek házat s alapíthatnak családot. Ezáltal egy magasabb, nemesebb célt állít szemük elé, hogy igyekezzenek e célt elérni, mire elérik, már becsületes munkás emberekké is lettek s a régi kóborló ó-Ádám kihalt belőlük.

Lássuk csak, hogy folyik le egy nap Wilhelmsdorfban? . . . Reggel $\frac{1}{2}$ 6 órakor erős esengetyüsző kelti fel a csendesen alvókat. Mosakodás és az ágyak rendbehozása után egy második esengetyüsző reggelihez hívja őket, mely kávé és kenyérből áll. Három perc alatt megtelik a szép tágas ebédlő, hol elköltik a reggelit a Hausvater és családja jelenlétében, kik velük együtt étkeznek. Reggeli után a Hausvater kis házi istentiszteletet tart. Énekelnek néhány énekverset, aztán a Hausvater imádkozik, rövid írásmagyarázatot tart, melyet imával zár. Közös ének után szobáikba távoznak s várják a 3-ik esengetyüszót, mely munkához hívja őket. Hosszu sorban megállnak a Hausvater előtt, ki különféle csoportokra osztja őket. Ő már jól ismeri embereit, tudja kit hova kell küldeni. Igen érdekesek a csoportok; itt erős, termetes, hatalmas férfialak egy sovány, kiélt halvány képű ember mellett. Itt finom modoru, intelligens fiatal ember egy öreg durva modoru emberrel egy csoportban. Mindenféle rangu s rendű ember van itt együtt; volt hivatalnok, kereskedő, bankigazgató, tiszt, katona, pincér, földmives, iparos stb. . . . mind elbuktak, mind elzüllöttek, mind kóborló koldusok lettek. A nyomor, a szükség hozta össze őket ezen a helyen, hol meg akarják ismét tanulni a tisztességes életet, munka útján. Milyen ez a munka? . . . Az egyik csoport 80 tehén számára abrakot készít; a másik a cséplőgépeknél van elfoglalva; a 3. az istállók kitisztításához lát; a 4. a kertbe megy dolgozni; más csoport 200—300 ember számára burgonyát hámoz, mások a mosókonyhában, fáskamrában, erdőben, künn a mezőn vannak elfoglalva. Dolga mindegyiknek van délig, s déli pihenéstől estig. Vacsora után a napot ismét kis istentisztelettel zárják, s utánna ki-ki szórakozhatik lefekvésig; olvashat mindenféle lapokat, jó könyveket vagy tár-

saloghat. A fegyelmet nem rendszabályokkal, hanem egyszerű megintéssel vagy elbocsátással tartják fenn. Így mulnak serény munkaközben a napok, míg elérkezik a vasárnap. Ekkor ünnepi öltönyeikben, énekes könyvvel kezükben a Hausvater vezetése alatt elmennek a templomba (mely az alábbi képen látható) és épülnek az Isten ígésén: magukba szivják az élet vizét, mint a parlagon hevert föld magába szivja az üdítő tavaszi esőt.

Wilhelmsdorfi templom.

Ilyen a hányatott életü, züllött de javulni akaró koldusok élete Wilhelmsdorfban, a „*Senne*“-ben. Minden egyes nap e jelszót viseli homlokán: „ora et labora“, és ezt Wilhelmsdorf lakói is érzik és megszokják s innen elkerülve folytatják is ezt az arany életszabályt, imádkoznak és dolgoznak. Persze nem mindnyájan vetik le az ó-embert és öltik fel az új embert, és nem mindnyájan, kik megtértek, állnak ellent a bűnnek. Sokan visszaesnek régi bűneikbe, ismét elzülленek; másodszer, harmadszor is visszajönnek Wilhelmsdorfba erőt meríteni, újra meg újra megtanulni az imádkozást és dolgozást. A vissza esésnek igen sok esetben maga a *társadalom* az oka, mert a megtért bűnöst nem öleli fel szeretettel keblére, nem nyújt neki segédkezet a régi bűn elleni küzdelemben

„Ne legyen te közötted koldus“ (V. Móz. 15. 4). Mikor érjük el ezen ideális kort, melyben nem lesz közöttünk koldus? Teszünk e valamit ennek elérésére? Igyekszünk e kevesbiteni a koldusok számát? Igyekszünk e utakat-módokat, eszközöket találni kóborló, de dolgozni akaró testvéreink nyomorának enyhítésére; vagy pedig összetett kezekkel nézzük, mint pusztulnak, mint sülyednek ezren meg ezren, saját véreinkből, a bűn fertőjébe, mint mennek tönkre testileg-lelkileg? Mért nem sietünk szerető testvéri jobbot nyujtva az elmerülő testvérek felé? Érezzük e igazán, szívünk mélyén, hogy ezek az elzüllött, elhanyagolt, kóborló emberek a mi testvéreink? És ha érezzük, miben mutatjuk ki ezen mi testvéri szeretetünket? Nem volna e jó a kulturalis tekintetben vezető „Németország“ nagy férfja, Bodelschwingh után menni? Vajjon az ő alkotása, példája, kelt e visszhangot mi nálunk?

Uj-Bánovce.

Wallrabenstein Jakab.

Linné Károly.

Részletek a természettudós és hívő keresztény életéből.

(1707. máj. 23.* — 1778. jan. 10.)

Egy kis svéd faluban Råshultban, Stenbrohult mellett 200 évvel ezelőtt az éjszakai vidék szép tavaszán született az ifju lutheránus lelkésznek egy fiacskája, első gyermeke, a kit a boldog apa a dicső király**) nevére Károlynak keresztelt s már korán az Ur szolgálatára szánt.

És valóban, mint egy kiváló gyermek nevelkedett a kis Károly. Világos, ragyogó szemei igazi benső örömmel, csudálkozással függtek mindig Istennek szép teremtményein s különösen atyjának kedvelt virágain. A stenbrohulti kert, hová atyja a gyermek születése után, mint jobb javadalmazásu helyre költözött, igazi paradicsom lett neki. Atyjának felügyelete mellett ápolgatta itt a virágokat s akármikor felvilágosítást nyert mindarról, a mi élénk lelkét érdekelte. Különben is az apa, kinek minden öröme a kedves vidám gyermek volt, kedvellette meg vele mindazt, a mi jövendő hivatásához szükséges volt. Midőn tiz éves lett Károly, atyja szép reményü gyermekét a vexcői latin iskolába adta.

De itt már hiányzott az apai kéz és szeretet, a mely a gyermeknek tehetségét s a természet iránt való szeretetét irányíthatta volna. S ez valódi kísértés lett rá nézve. Mert nem csak hogy minden szabad idejét künn a természetben, a mezőn töltötte, de teljesen elhanyagolta iskolai dolgait is. Növényeket gyűjtött, a helyett hogy tanult volna. Figyelmetlen és szórakozott volt az iskolában, s inkább lett volna iskolakerülő mint iskolába járó.

Nem esuda így, hogy az intés és büntetés nem tartozott a rikta dolgok közé Károlynál. Bizonyítványa oly rossz volt, hogy a bánatos s reményeiben

*. A nagy férfu megérdemli, hogy születésének 200-ik évfordulóján — bár kissé megkésve, — mi is szenteljünk legalább néhány percet emlékének.

**) XII. Károly.

csalódott apa egy cipészhez akarta inasnak adni. S ki tudja mi lesz a „kis botanistával“, a hogy tanulóársai tréfából nevezni szokták, ha az isteni gondviselés nem ad melléje egy segítő barátot dr. Rothmannban, Károly természettanárának személyében. Ő volt az egyetlen, a ki sohasem panaszkodott a gyermek figyelmetlensége miatt. Az ő tájékoztatása után az apa a gyermeknek a természettanhoz való szeretetében az isteni gondviselés kezét látva, elhatározta, hogy fia legyen inkább jó botanikus, mint rossz theologus.

Igy teljesedésbe ment a gyermeknek leghőbb vágya s ettől fogva minden idejét a természet tanulmányozására szentelhette. Természetes először több tövis mint rózsza termett számára itt ezen a pályán.

Szegénységgel, emésztő gondokkal küzdve végezte tanulmányait, először a lundi főiskolán, majd a természettudományok régi fészkeben Upsalában. Hogy azonban életének ezen nehéz küzdelmeiben s a benső lelki megpróbáltatások közt is mily hittel s bizalommal volt Isten iránt, eléggé megvilágítják ezek a szavak, melyeket ismételten irt naplójába: „Istennek legyen hála az ő kegyelméért és irgalmáért, melyben részeltetett“ s ezt ézekekkel a szép szavakkal zárja: „Az Ur volt veled mindenütt a hová csak mentél.“

Linnének tudománya azonban nem maradt elrejtve naplójában, vagy szobájának négy fala közt. Bátran tört magának utat a „másként hívők, vagy jobban a hitetlenek körében“; s hitében sohasem hagyta magát befolyásoltatni se azt magától elrabolni.

„A hol Haller*) kételkedett — úgy mondják — ott ő hitt; a hol mások gunyolódtak, ott Linné imádkozott“.

S hol vannak most azok a mások? A feledés homályába merültek, semmivé lettek; mint a hogy a szél elviszi a polyvát, úgy semmisült meg dicsőségük. Linné pedig mint a tudománynak egy oszlopa emelkedik ki s tör előre még most is kétszáz év múlva s az ő hitének mustármagvai százsoros, sőt ezerszeres gyümölcsöt hoztak.

Mindamellett Linné mint a szabadabb vallási iránynak képviselője elítéltetett s az ő mondása: „Theologia naturalis est vera theologia“ (a természet hirdeti igazán az istenséget) az egyház buzgó tagjaitól több oldalról megtámadtatott. Elfelejtették azonban ellenei, hogy noha Linné nem volt szigoruan egyházas, de mindig hívő keresztény volt, a ki az irásnak kinyilatkoztatását nagyra becsülte és a természetet soha mint ilyent, hanem a természetben az Urat, az Isten imádta és hogy Linné hite egy oly természetbuvárnak hite volt, a kinek élete és működése a természettel a legbensőbb összeköttetésben volt, a mely őt az Isten bölcseségének és hatalmának világos ismeretére vezette.

És valóban tisztább szívvvel a természethez, „Istennek leányához“, a hogy Linné szépen és szent félelemmel szokta mondani, tán senki nem

*) Haller Albr. híres göttingeni anatomus, physiológus, botanikus, gyakorló orvos és költő. 1708—1777.

közelített, mint ez a nagy kutató. Istennek mindenütt való jelenléte ott volt előtte s a természet dicső nagy templomában érezte az ő közelségét, a „mely őt a büntől megóvta s szívét tisztán tartotta“. Azért Stöver, Linnének leghivebb életrajzírója méltán mondhatta róla: „Mennél jobban belehatolt a természet titkaiba, annál jobban csudálta a teremtőnek bölcsességét, dicsőségét, dicsőítette őt irataiban, hirdette mindenütt szóval s tisztelettel tetteivel“.

Gyümölcsseikről ismeritek meg őket!

És épen Linnének ez a tiszta, szeplőtlen élete kora ifjuságától fogva forrását: „Istenben és a természet szerint élni“ jeligéjében birta. Ennek a mondásnak szép lelki gyümölcse segítette őt pályáján s szerzett neki épen theologiai körben sok barátot és jótevőt. Mindenekelőtt Celsius Olaus upsalai theologiai tanárt, aki a szegény diákot, kiről oly sok dicséreteset hallott, házába vette s egy nagy kétkötetes munkának kivitelével bizta meg, a melyet ő maga kezdett. Ez a munka tartalmazta az összes a szentírásban előforduló növények, virágok leírását. Ezt a munkát az ifju Linné jótevőjének legnagyobb meglepődésére rövid idő alatt elkészítette.

Hogy az az irány, melyet Linné képviselt, mennyire nem volt hitetlen és bibliaellenes, annyira ismeretessé lett, hogy III. Gusztáv svéd király, aki országának hiányos bibliafordítását javíttatta és átdolgoztatta, Linnét azzal bizta meg, hogy a bibliában előforduló növényeket, állatokat, ásványokat pontosan határozza meg s egy külön műben írja le s a maga rendszere szerint (Linné-féle rendszer) rendezze.

Mily fontos kötelességének tartotta Linné, hogy hallgatóiban is erősítse a hitet s őket a természet kormányzásában nyilvánuló istenismeretre vezesse s beléjük az Isten s az ő mindenütt jelenvalóságának hitét öntse, világos az ő tanítói tevékenységének egyes eseteiből. Upsalai tantermének ajtaja fölé nagy arany betűkkel ezt iratta: „Innocenter vivite! Numen adest! (Tiszta legyen éltetek! Az istenség lát benneteket!)

Valóban gyönyörű felirat a tudománynak egy templomában!

Ugy irataiban mint tanításában Linné rövid, világos és szabatos volt; midőn azonban Isten bölcsességére és mindenhatóságára terelődött a beszélgetés, mint fel van jegyezve, akkor csak úgy folyt az Istent dicsőítő és magasztaló szó ajkairól s ez a szent lelkesedés hallgatóit is egészen áthatotta.

Midőn egyszer néhány buzgó hallgatójával Dalekarliába felfedező utra kelt, mindennap míg az utazás tartott, hétköznap reggel és este könyörgést tartott, vasárnap pedig prédikációt. Természetesen nem emberektől épített templomban, hanem a zöld erdőben, az égnek derült kék sátra alatt, ahol a reggeli nap széthintette arany sugarait s a kis gyülekezetet a természet csudálatos szépsége vette körül. Beszéde oly szép és elragadó volt, hogy hatása elől senki sem zárkozhatott el. Igazán a szívhez szóltak szavai s átható tekintete, mint kortársai mondják, annak lelkét tükrözte vissza, kiről ő bizonyoságot tett.

Igy nyert meghallgatást istenfelő anyjának imája: e világnak minden dicsőségében fia az Isten hirdette s úgy, hogy ebben a tekintetben hozzá hasonlót nem sokat találhatunk.

Mily áldás fakadt ennek a férfinak nyomán, ki a hitet és tudományt ily elválaszthatatlanul egyesíté magában! „Az ő működésének s dicsőségének tetőpontján is Istent dicsőítette s midőn már érezte szellemi erejének gyöngülését, biztos reménnyel irányítá tekintetét e világból egy szebb hazára.“ Igy áll Linné emléke előttünk. Ő volt kora sőt százada tudományának legnagyobb és legjelentékenyebb képviselője, a növénytannak fényes tehetségű és bátor reformátora, kinek jeligeje: „Famam extendere factis *) („Keresd tettekben a dicsőséget) nem volt üres szó. Kutatásának eredménye ugyan túl van már szárnyalva s rendszere elévült. *Hite* azonban nem évül el s adná Isten, hogy minél több dicső követője akadna ebben is miáltal csak erősödne az a meggyőződés, hogy „hit és tudomány“ a legszorosabban összetartoznak.

Frbt.

A III. missziói konferencia Herrnhutban.**)

„Concordia parvae res crescunt, discordia maximae dilabuntur“. E mondás igazságát kezdik már megérteni az evangéliumi misszió terén is, hiszen annyi ellensége van a misszióknak itthon és a pogányok közt, annyi akadályal kell megküzdenie, a melyek a nagy cél megvalósulását gátolják, hogy csak az egyesült erő, az egymást megérteni akaró egyetértés és az önzetlen együttműködés képes győzedelmeskedni és eredményt felmutatni. A testvéri egyetértés eme szellemét láthatjuk ama tárgyalásokon, melyeket az összes németországi missziói társulatok folytattak az 1906-ik év október 14-ikétől egész 19-ikéig Herrnhutban lefolyt gyűlésükön. Körülbelül 300-an jelentek meg, képviselve voltak az összes németországi missziótársulatok, azonkívül Németország minden vidékéről eljöttek a misszió barátai és számos hittérítő. A herrnhuti testvérek szíves meghívására ezuttal is és már harmadszor Herrnhutban gyűltek össze, hogy megbeszéljék a közös tennivalókat, elmondják tapasztalataikat, egymástól tanuljanak és itthon a misszió iránti érdeklődést felkeltsék. Hogy milyen lelkiismeretesen vették munkájukat, mutatja a gyűlés egész lefolyása; lélekemelő istentisztelettel kezdték minden nap munkáját, valamennyien át voltak hatva a nemes lelkesedéstől ama nagy cél irányában, melynek mindnyájan szolgálatába szegődtek. Átérezték, hogy ők egy testnek tagjai, egy urnak szolgálói és egy remény várományosai.

Az előadó-asztalokat a szaktekintélyek kitünőségei foglalták el és csupa korszerű és égető kérdést tárgyaltak és minden értekezés után élénk eszmecsere indult meg, a mely minden oldalról igyekezett megvilágítani a kérdés lényegét.

A két első felolvasó a missziótheoria területéről vette tárgyát, és csak azután tértek át a misszió tulajdonképeni mezejére.

*) Linné különös előszeretettel írta ezeket a szavakat távozó tanítványainak albumába.

**) Ezen cikk már hónapok óta vár közlésre, de térhiány miatt mindeztideig elmaradt. Mivel azonban megismerttet azon komoly missziói munkával, melyet németországi testvéreink kifejtenek, olvasása még most is tanulságos.

Szerkesztő.

Először dr. Kawerau borszlói tanár értekezett: „A missziói mozgalom befolyásáról a némethoni theológiára a 19-ik században“. Kiindult Warneck hallei tanár, a misszióügy híres propagálójának ama panaszából, a melyet az 1881-ik évben „Allgemeine Missionszeitschrift“ című folyóiratában hangoztatott, hogy t. i. a német egyetemeken mily hideg tartózkodással viselkednek állandóan a hittérítés szent ügye iránt. Kawerau ezzel szemben kimutatta, hogy mily nagy ezen a téren a haladás. 1843/4-ben Nitzsch bonni tanár honosította meg ezt a tárgyat az egyetemen, a mennyiben ő olvasott először missziótörténetet. Ma azonban minden diák hallhat valamit a misszióról, mert minden egyetemen olvasnak időközönként a misszió köréből, amennyiben vagy a misszió módszerét tárgyalják vagy a térítés történetét ismertetik. Foglalkoznak ezzel a szakkal úgy az egyháztörténészek mint a rendszeres theológiával foglalkozók, természetesen mindegyik a saját szempontjából. Nem is a tanároknak van a hiba, hanem azon körülményben, hogy nincsen elég hallgatóságuk, a diákságban nincs meg a kellő érdeklődés a misszió iránt. Kawerau különben sokat vár a theologia és misszió kölcsönhatásától, mindegyik csak nyerhet az ilyen érintkezésből; a theologiai tudomány gazdagodik, látóköre tágul, a misszió pedig alaposabb lesz és felhasználhatja a tudományos theologia eredményeit. A misszió eredményeit már is kezdi felhasználni egy felvirágzó tudományág t. i. a vallástörténet és az újabb theologiai munkákban mindenütt felhasználják már a misszió tapasztalatait és értékesítésük nem kis haszonnal jár: Pál apostolt például előbb mindig csak theológiája szempontjából tárgyalták, újabban szeretik ő benne látni az első pogány misszionáriust és méltatják mint kitűnő egyházszervezőt.

A második felolvasó dr. Buchner*) volt, illetőleg az ő távollétében „A hit és a számolás a misszió körében“ c. munkáját helyette Tietzen herrnhuti missziói titkár olvasta fel. Buchner ritka szakértelemmel szólhatott e kérdéshez, mert hiszen hosszú éveken át ő kezelte a herrnhuti testvérek missziói financiait. A kérdés azért volt oly időszerű, mert az utóbbi években majdnem minden missziótársulat pénzügyi zavarokkal küzdött. A missziómezők mind nagyobb összeget nyeltek el és itthon nem növekedett abban a mértékben az áldozatkészség. Elég rámutatni a Lipesi Misszióra, a melynek 1904-ik évi zárszámadása 127,000 márka deficittel záródott, a berlini misszióé 300,000 márkával s az angol társulatok szintén nagy hiánnyal küzdenek. Ezen segíteni kell. Nem elég itt a hit, hanem bizony számítani és számolni is kell tudni. Visszautasítja az újabb időben keletkezett ugynevezett „hittel térítők“ felfogását, kik azt mondják, hogy mindent elvégez az élő hit és a pénzbeli segítségkérést is már hitbeli szegénységnek minősítik. Ezekkel szemben hivatkozik Luk. 14, 28—31-re, mely szerint a toronyépítőnek bizony előbb el kell készíteni a költségvetést, nehogy kinevessék, ha munkája nem sikerül. Buchner szerint tehát mindkettőnek meg kell lenni, meg kell lenni az élő hitnek, de jól számolni is kell tudni vagyis sem számolás hit nélkül, sem hit számolás nélkül, hanem mindkettő együtt szükséges. Ki kell számítani az esetleges kiadásokat reális alapon, a többit azután Istenre kell bízni, mert ő tőle függ, vajjon sikerül-e munkánk vagy nem. Ezt az álláspontot valamennyien helyeselték.

A többi előadó tárgya már a misszió nagy mezejére vezetett. Így a breklumi társulat képviselője Gloyer térítő Indiáról beszélt még pedig: „Az utcai prédikációról és annak segédeszközeiről“. E társulat indiai missziója még fiatal és így a térítők kevésbé vannak elfoglalva a tanítással és a cura pastorális gyakorlásával, hanem legtöbb idejüket arra fordíthatják, hogy a

*) Azóta bekövetkezett haláláról a 4-ik számban adtam hírt. Szerkesztő.

pogányokat az igehirdetés által megnyerjék a keresztény vallás számára. Az evangélium hirdetésénél pedig különösen arra kell törekedni, hogy az ébresztőleg hasson a pogányok szívére s felrázza őket tespedésükből, almukból, legyen tehát a beszéd rövid, világos, megkapó s szingazdag, hogy az a tudatlan pogány első hallásra is kapjon már valamit. Gloyer beszámol továbbá arról, hogy 18 esztendővel ezelőtt nem volt egyetlen egy keresztény az ő munkamezejükön, most pedig már van 8000. Az előadás oly tanulságos volt és a benne adott utmutatások oly annyira a tapasztalatból voltak leszűrve, hogy a nagy berlini misszió elhatározta annak kinyomatását oly célból, hogy minden térítőjének kezébe adhassa.

Utána Kunze misszionárius Tsingtanból olvasta fel: „Uj-China és a missziói iskola“ c. munkáját. Beszámol az újabb chinai mozgalmakról, rámutat arra, hogy mily nagy munkamező kínálkozik itt a misszió számára. A modern China reformálni akar, reformálni összes iskoláit a legkisebb falusi iskolától fel az egyetemig, de nem Japán felől várja a segítséget, mert Japánban nem biznak és a rokon japániak befolyása napról-napra gyengül, hanem nyugati műveltség után áhítoznak. Szüksége van Chinának egy megbízható tanítómesterre, most itt volna az idő, hogy a keresztények ujult erővel fognának a chinaiak megtérítéséhez. A missziói iskola ugyan megteszi kötelességét, de az csak egy csepp a nagy tengerben. Hangsúlyozza, hogy a német és angol társulatoknak karöltve kell eljárniok, mert különben ға kormánynál nem érnek el eredményt. Ajánlja egy keresztény főiskola alapítását, melynek bizonyítványait az állam is elfogadná, anélkül, hogy mint eddig történt — mindazoknak, kik a hivatalnoki pályára lépnek, el kellene sajátítaniok Konfucius tábláit, melyeknek tudását és tiszteletét most még az összes felsőbb iskolákban megkövetelik.

Más térre vezetett a következő előadó, dr. Lepsius, ki: „A misszió és az izlam“ cím alatt értekezett. Markáns vonásokkal vázolta a mohammedánusok térfoglalását, expansiv erejét, hódító terjeszkedésüket; ha a keresztények nem dolgoznak, az izlam fogja előlük elhódítani a pogányokat. Tény az, hogy a mohammedán misszió sokkal erősebb, hogysen hitték és rendkívül nagy propagandát csinál Afrikában és Ázsiában és némely helyen található már összeütközés a keresztény és mohammedán misszió közt. Sajátságos, hogy eddig nem igen igyekeztek keresztény részről az izlamot megakadályozni hódító utjában, pedig könnyen lehetne, hiszen a 233 millió mohammedánus közül csak 38 millió él mohammedán jogar alatt, a többi mind keresztény uralom alatt áll. Így pl. Nagybrittániának 82 millió mohammedánus alattvalója van. Lepsius rendkívül behatóan foglalkozik az izlam lényegével, hogy megállapítsa azután, milyen fegyverekkel kell ellene küzdeni, hogyan lehet megtámadni. Az izlam szerinte nem új vallás, hanem keresztény szekta. Mohammed ép oly heretikusnak tartandó mint Arius, Pelagius vagy Socinus. Az izlam magában foglalja az összes keleti tévtanokat, a melyek a kereszténység első századaiban felmerültek. Éppen azért úgy kell ellene küzdeni, mint szekta ellen és pedig tudományos fegyverekkel. Az ellenük kiküldendő térítőknak külön kiképeztetésben kell részesülniök és behatóan kell foglalkozniok előbb a koránál és az izlam theológiájával. Mielőtt azonban ez a munka kezdetét veszi, törekedni kell, hogy a mohammedánusok szomszédságában lakó pogányokat kereszténnyé tegyük, mert különben az izlam magának hódítja el.

Azután Trittelvitz lic. a német keletafrikai misszió felügyelője ismertette a keresztény misszió állását Német-Keletafrikában. A tárgynak időszzerűséget biztosított az a körülmény, hogy a legutóbbi német politikai viszonyok épen ezen gyarmat miatt vettek oly válságos fordulatot. Előadó azonban a politikát mellőzve, pusztán csak a térítés munkájának állásával

foglalkozott. Összehasonlította az ott működő katolikus és evangélikus misszió erejét, a mely körülbelül egyenlő és a kettő által elért eredményeket. Hibáztatja az evangélikus misszionál, hogy hiányzik az egységes vezetés benne. Dicsérettel emlékszik meg a lipcei dzsagga-misszióról, a hol az iskolák oly szépen virágoznak és hogy a vakambák körében milyen serényen folyik az igehirdetés.

Az előadók sorát dr. Weser zárta be, a ki a német evangélikusok munkáját ismertette a Szentföldön. Először a jeruzsálemi egyesület archeologiai kutatásaival foglalkozott, majd a templárius koloniák palestinai kulturmunkáját tárgyalta, végül pedig rátért a tulajdonképeni térítési munkálkodásra a Szentföldön s különösen kiemelte a Schneller-féle szyriai árvaház és a Talita-kumi leányiskola fontos szereplését.

Az esti időszakot arra használták fel, hogy vagy istentiszteletet tartottak, vagy vallásos estéket rendeztek. Az egyik ilyen estén Kanig hittérítő a vakamba misszióról tartott vonzó előadást, Richter keletindiai utazásáról és tapasztalatairól számolt be, ismertetvén a herrnhuti testvérek munkáját a Himalaya tövében és a Lipcei Misszió köréhez tartozó Madraszban a pária-mozgalmat. Egy más estén Cooper kisasszony a vak chinai leányokon végzett szeretetmunkáról emlékezett meg. Az egyik ily estén gyűjtött kollektát, a mely szép összeget tett ki, felosztották azon 7 missziótársulat közt, a melyek szóhoz jutottak a konferencián. Az egyes misszióvezetők, az egyesületek és a térítők külön konferenciákat is tartottak. Különösen ez utóbbi volt tanulságos, mert körülbelül 25 részint nyugalomban lévő, részint aktív hittérítő vett benne részt, hogy egymástól tanuljanak és egymást tanítsák. A konferenciát egy a Zittau melletti Oybinba rendezett kirándulás zárta be.

Vajha ezen Isten országáért való lelkesedés reánk is átragadna és mi is kivennők részünket e szent munkából.

Sch. J.

Irodalom.

— **Szent János evangelista élete.** Írásmagyarázat. Louis Harms után írta Rédei Károly pusztaföldvári evang. lelkész. Füzve, 123 lap, ára 2 korona. — A 2. számban ajánlólag emlékeztünk meg Pusztaföldvár buzgó lelkészének „Az apostoli hitvallás“ című Harms L. utau irt jeles könyvéről s ime most a szorgalmas szerző s áldozatkész kiadó egy másik ép oly fontos és jeles művére, illetőleg fordítására hívhatjuk fel a közfigyelmet. Ki nem érdeklődnék János evangelista élete iránt, „ki a Jézus kebelén nyugoszik vala, a kit Jézus szeret vala“ s kinek a tőle származó negyedik evangéliumon kívül 3 levelet s a jelenésekről szóló könyvet köszönhetjük a Szentírásban. Ezen szent apostol élettörténetét írta meg Harms L. 14 fejezetben, melyek mindegyikének egy János evangelista életére vonatkozó szentírási hely szolgál alapul. Csak szerény váz az, amit ez íráshelyek nyújtanak, de ezt a vázat Harms esodálatos írásmagyarázati bölcsessége s mély egyháztörténeti ismerete alapján hussal és vérrel látta el, úgy hogy a váz mintegy életet ölt előttünk s a hálás szeretet érzetével öleljük az Ur ezen nagy evangelistáját, a szeretet apostolát szívéinkre. De épen azért nem pusztá életrajz, hanem valóságos írásmagyarázati s az ő egyház történetére vonatkozó kincseshánya ez a könyv. Ilyen könyvet a nép kezébe! Üdvözljük Rédeit, hogy ezt a kitünő német szellemi terméket oly szépen átültette magyar nyelvre, hogy sehol sem érzik ki belőle a fordítás utóize. A ki ezt a művet megszerzi és terjeszti, igazán jó munkát végez. Megemlítjük még,

hogy a könyv hétköznapi templomi írásmagyarázatokhoz is hosszú időre elsőrendű, hálás anyagot nyújt. —tz.

— **Aus Doktor Martin Luther's Leben und Haushalt.** Gedichte von P. Rennecke. Illustriert von Fr. Weissenborn. Elberfeld. Verlag des Lutherischen Büchervereines. Diszkötésben, 14 képpel, 112 lap, ára 3 korona. — Luther életét kimerítő forrástanulmányon felépített vaskos kötetekben vagy apró, élénk színekkel ecsetelt népiratkákban már száz meg száz változatban állították az olvasóközönség elé. Ép úgy jeles költők kiváló költeményekben is elzengték hősi életének egyes kimagasló jeleneteit. Ilyen mű azonban, mint ez, még nem került kezünkbe. Itt a költő 68 költeményben megénekli Luthernek legkülönbözőbb, többnyire a családi életre s a mindennapi életviszonyokra vonatkozó felfogását, tanácsait, itéletét stb. egyszerű, zengzetes nyelven, a nagy hithős iránti rajongó szeretet meleg érzésével. A csinos költeményeket 14 szebbnél szebb, művészi kivitelű kép díszíti s a könyv oly szép bekötésben jelent meg, hogy bármilyen kényes ízlést is kielégít. Nálunk Luther életét poétáink eddig nem igen méltatták figyelemre. E könyvből láthatnák, hogyan lehet őt költői alakban is közelebb hozni a rajta amugy is oly rajongó lelkesedéssel csüngő lutheránus nép szívéhez. —tz.

— **Neue kirchliche Zeitschrift** in Verbindung mit Dr. Th. von Zahn, Adolf Kohl u. s. w. herausg. von Wilhelm Engelhardt. Erlangen und Leipzig A. Deichert'sche Verlagsbuchh. Nachf. (Georg Böhme). — Ezen tudományos theologia folyóirat évi 12 füzetben jelenik meg. Munkatársai a luth. egyház legjelesebb tudósai theol. tanárai, akik a tudomány színvonalán álló, de az egyház hite szellemében irt cikkekben tájékoztatják az olvasót a theologia és az egyház legfontosabb kérdéseiben. Sokszor azért kül- és belmissziói tárgyú cikkeket is hoz vagy olyanokat, melyek a misszió ügyét és barátját is közéről érintik. — Az 1907. évfolyam 3 első füzetjében is igen értékes dolgozatok találhatók. Mindjárt az első cikk *Ihmels* lipcei tanár tollából: „Bibel und Bekenntnis“ igen szépen mutatja ki, a szent írásnak még mai napság való nagy jelentőségét vallásos életünkre és a hitvallásnak a szükségszerűségét is, melyet (mint nálunk is egyesek szeretik) a szent írással ellentétbe állítani nem lehet. *Beth* bécsi tanár felhívja figyelmünket egy természettudós könyvére, melynek szerzője a természettudományok eddigi szokása ellenére a természetben észlelhető célszerűséget elismeri, míg *Hoppe* tanár megint az állat és az ember közti mélyreható különbséget mutatja ki, igen nagy tudással. Jelentős cikk az is, melyben *Stange* greifswaldi tanár kimutatja, hogy a philosophiai kritikusok csak nagy tájékoztatlanságból illethetik a keresztény etikát az eudämonismus vádjával. A Gerhardt-ünnepély alkalmából *Geyer* nürnbergi lelkész a nagy énekköltő egyházi énekeit ismerteti. — Csak ennyit emelünk ki egy negyed évfolyam tartalmából. Ebből is látszik, mily gazdag és sokoldalú az. Ha még ehhez hozzávesszük a cikkek igazi tudományos voltát és egyúttal pozitív egyházi szellemét, bizony csak legmelegebben ajánlhatjuk e jeles folyóiratot olvasóink figyelmébe. Egy 12 havi füzetből álló évfolyam ára 12 korona. Meg lehet rendelni a kiadónál Lipesében is, vagy akármely könyvkereskedésben.

—r.

Missziói hírek.

Belföld.

— **A magyarhoni ágost. hitv. evang. misszióegyesület** alapszabályait a július 17-én és 18-án Celldömölkön tartott dunántuli egyházkerületi közgyűlés tárgyalta s kimondta, hogy az alapszabályok megerősítését

az egyetemes egyházi közgyűlésnél véleményezi. Szép szavakkal kelt különösen Gyurácz Ferenc püspök az ügy védelmére, kiemelve, hogy itt egy ideális egyházi munkaterről van szó s ha annak ápolására egyesek egyházi alapon szövetkezni akarnak, azt csak örömmel üdvözölhetjük; megakadályozása a szabadság sirásását jelentené egyházunkban. Igen találó volt Stráner Vilmos kőszegi lelkész válasza is azon utszéli ellenvetésre, hogy nem áldozhatunk a misszióra, mert kell a pénz a gyámintézetre, árvaházakra, diakonisszázásra stb. stb. Egyszerűen konstatálta, hogy a kerület azon esperességei, amelyek legtöbbet áldoznak a külmisszióra, a gyámintézet s általában a belmisszió oltárára is a legnagyobb adományokat rakják le. Így pld. a vasi felső esperesség gyülekezetei, melyek a múlt évben a hittérítés céljaira mintegy 500 koronát adtak, a gyámintézetre közel 3000 koronát áldoztak. — Különben is a misszióegyesületbe a belépés mindenkinek szabad tetszésétől függ, a gyülekezetekre — ha csak önként nem küldik missziói adományait az egyesület pénztárába vagy nem lépnek be tagokul — semmiféle új terhet nem ró s így nem kételkedünk, hogy dunántul példáját követve, a többi kerület is ajánlani fogja az egyetemes gyűlésnek az alapszabályok jóváhagyását.

— **Az árvaházak létesítésének ügye** a dunántuli egyházkerületi gyámintézet idei közgyűlésén úgy látszik közelebb jutott a megvalósítás lehetőségéhez. Löw Eülöp e. elnök indítványára kimondta a közgyűlés, hogy amint ezelőtt a Leopoldiánumra történt, úgy ezután az árvaházra szavazzon meg minden egyes helyi, esperességi s a kerületi gyámintézet évenként bizonyos összeget, miből egyelőre árvaalap létesítendő. Ugyesztén tartassék minden gyülekezetben évenként árvaházi offertórium s függesztessék ki minden templomban árvaházi persely. A dunántuli kerületi gyámintézet ezen határozatát felterjeszti az egyetemes gyámintézethez, honnét az bizonyára lekerül a többi kerületi gyámintézethez is. — Ezen indítvány körülbelől megfelel annak, a mit a múlt számban közölt „Pontozatok“-ban irtunk, csak %-ban kellene az egyes gyámintézetek hozzájárulását szabályozni s egy *rendkívüli* országos gyűjtést is kellene a gyámintézet közeledő félszázados jubileuma alkalmából a felállítandó árvaház javára elrendelni.

— **Dunántul a missziói adományok** ezidén szépen megszaporodtak. A püspöki jelentés szerint a győri egyházmegyéből 54 K 30 f, a kemenes-aljaiból 5 K 22 f, a somogyiból 27 K 20 f, a soproni felsőből 147 K 03 f, a tolna-baranya-somogyiból 70 K 16 f, a vasi felsőből 211 K 52 f, a vasi középből 71 K 16 f, a veszprémiből 60 K 13 f, a zalaiból 6 K 08 f, összesen 652 K 80 f küldetett be a püspöki hivatalhoz a Lipesei Misszió részére, mely azt közvetítésemmel rendeltetési helyére juttatta. Az eredmény még szebb lenne s könnyen elérhetnők az 1000 koronát, ha végre valamennyi gyülekezet megtartaná az elrendelt vízkeresztii offertóriumot. — Megemlítjük itt, hogy a vasi felső esperesség egyes gyülekezetei a fentkimutatott összesen felül még a Bási Misszióknak is küldtek 189 K 43 f.-ts Felső-Lövő azonkívül Brémának is 70 koronát.

— **Az országos lutheránus nőegylet** alapítása ügyében Famler G. A. bányakerületi gyámintézeti elnök, a központi bizottság megbízásából javaslatot készített s küldött szét, mely azonban nézetünk szerint nagyon is elkalandoz a tulajdonképeni céltól. Gyurácz Ferenc püspök a tavalyi gyámintézeti közgyűlésen „egy az egész országra kiterjedő női társulat megalakítását indítványozta, mely evang. árva leánykák befogadására intézetet alapítanak. Erre nézve kellett volna javaslatot készíteni, e helyett azonban a Famler-féle javaslat szól 1) „egy nagy országos evang. szanatórium felállításáról, diakonissza ápoló rendszerrel“ 2) ennek csak mintegy függeléke képen egy „Otthon alakításáról szegény árva leányok számára“ s 3) „Hospicium vagy

keresztény szálloda felállításáról Budapesten. " Az első helyen említett szanatoriumra rögtön elő is teremt 840,000 koronát, többek között 250,000 koronát az „állami segélyből“, ami tudvalevőleg csak három más meghatározott célra (adóteher könnyítés, közigazgatás, nyugdíj) fordítható és másra nem. Ép oly biztos mint ez a 100 örök alapítványt tevő tag 100,000 koronája, a 10,000 (!) rendes nőegyleti tag évi 50,000 koronája stb. Mi volnánk a legutolsók, akik egy a hit talajából kinövendő nagyobbszerű egyházi intézmény felállítását akadályoznók, sőt tudjuk, hogy a jóságos Isten elég gazdag arra, hogy az ő szent neve dicsőségére emelt intézmények fentartásához meg is adja a szükséges anyagi eszközöket, ha evang. józansággal s belé vetett szilárd hittel fogunk a munkához. De *jól* ismerve hazai egyházunk jelenlegi helyzetét, ezen javaslatot — sajnos — nem tekinthetjük másnak, a számokkal való játszásnál. Magunk szeretnők legjobban, ha ezen ítéletünkben csalódnánk, mégis ki kell jelentenünk, hogy a Famler-féle javaslat most még csak egy szebb jövő zenéje s így az idei egyet. gyámintézeti közgyűlés elé reálisabb alapon nyugvó tervet kell terjeszteni, ha egyáltalán el akarunk valamit érni a gyámintézet jubileumi éveig.

— **A modori leányiskola ifjusági gyámintézetéről** kedves hír érkezett hozzánk. Az intézet növendékei a tavalyi Bocskay-emlékünnap alkalmából ifjusági gyámintézeti együletet alakítottak, s a szent célra már az első évben 122 koronát gyűjtöttek. Ezen összegből egy negyedrészt vagyis 30 koronát az egyet. gyámintézet szabad rendelkezésére bocsátottak, míg 30—30 koronával a torzsai konfirmandusok otthonát, a pozsonyi diakonissza anyaházat s a duáninnen *felállítandó* kerületi tanítóképezde alapját segélyezték. Ez valóban a legmegfelelőbb nevelési mód az egyházi szeretetmunkásságban való gyakorlati résztvételre. Azon leánykák a kik itt megszoktak a gyámintézet oltárán áldozni, felnöve mint nők is kiveszik majd részüket az egyház belmissziói tevékenységéből. Belőlük kerülnek ki a most már mindenfelé alakuló evang. nőegyletek legbuzgóbb tagjai, vezetői. Üdvözljük az intézet vezetőjét, a mely ilyen nemescélu egylet alakítására terelte a kedves leánykák figyelmét.

— **A magyar „ev. prot.“ belmissziói egylet** melynek hajduböszörményi közgyűlésére már a 5. számban felhívtuk a figyelmet, ott teljesen felvette az őt megillető református jelleget. Nem csak hogy az előadásokat — nagyon helyesen — kizárólag reformátusok tartották, hanem a leköszönt Händl Vilmos selmecebányai evang. esperes helyére is dr. Szabó Aladár budapesti ref. lelkészt választották meg elnökké. Így tehát most már van országos ref. belmissziói egylet. De az esperességekben már mindenféle alakulnak evang. belmissziói egyletek, s ezekből nemsokára kialakul majd az országos ág. h. ev. belmissziói egylet is. Ez legyen a cél, a mely felé törekedjünk! . . .

— **Lutheránus konferencia.** Hitvalláshü lelkészeink egy lelkes csapata már évek óta minden nyáron baráti összejövetelt rendez, melyen fontos theologiai kérdések képezik a megbeszélés tárgyát. Ez idén július 3-án Pusztavámon (Fehérmegye) volt a találkozás, hol az esti istentiszteleten Bárdi Ernő mezőberényi lelkész intézett szent beszédet a templomot zsu-folásig megtöltött gyülekezethez. Reggel Kotsch Mihály helyi lelkész kiszolgáltatta a jelen voltaknak az urvacsorát, mire Schmidt K. J. licenciátus, pozsonyi lelkész Zsid. 4, 14 alapján megnyitotta a testvéri tanácskozást. Ezuttal a főelőadást is Schmidt tartotta, a Formula Concordiae VII. cikkelye alapján az Urvacsoráról. Ezen tanulságos előadást lapunkban közölni fogjuk. A megbeszélést dr. Daxer György licenciátus, békéscsabai tanár vezette be, mire a fontos kérdés felett igen kimerítő és nagy lelki hasznot nyújtó eszmecsere indult meg. Sajnos, hogy az exegetikai előadás elmaradt, mivel

az előadó Albrecht Géza nagyszombati lelkész meg nem jelenhetett. — Ezen baráti összejöveleteken, mint a fentiekből is látható, a résztvevők hitvallási irataink alapos megismerésére s így hitvalláshü theológiai álláspontjuk erősítésére törekednek, mire theológiánk nem nyújtanak elég alkalmat. Kívánatos lenne, hogy ezen eddig szűk határok között mozgó baráti kör, idővel az egész országra kiterjedő lutheránus konferenciává fejlődjék.

— „**Ev. lelkész mint kivándorlási ügynök.**“ Ezen címen a napi lapokat nemrégiben az a hír járta be, hogy Zmaila bresljanicai „ev. lelkész“ mint kivándorlási ügynök szerepel s mint ilyen Szlavóniából Amerikába szállítja az embereket. Ezen hírnél persze mindenki egyházunkra gondolt s szép véleményt alkothatott magának rólunk. Pedig hát az az „evang.“ lelkész nem is tagja ágost. hitv. ev. egyházunknak, hanem ref. vallású s mint a Basel melletti Szent Chrisona kiküldötte működik Szlavóniában. Persze egyházi főhatóságunk annak idején elkövette azt a hibát, hogy református létükre úgy Zmailának mint több társának megengedte, hogy Horvát-Szlavónországban szétszórt evang. híveinket gondozhassák, mit ezek azzal hálálnak meg, hogy szektárius szellemű működésükkel állandó zavart okoznak a gyülekezetekben s most ime még mint kivándorlásra csábító ügynökök is szégyent hoznak evang. egyházunkra. Itt volna az ideje, hogy ezen atyafiakat, kiknek semmiféle kvalifikációjuk nincs arra, hogy egyházunkban hivatalt viselhesenek, végre visszaküldjük hazájukba. Hisz most már, hála Istennek, úgy is eléggé megszaporodott rendes lelkészi állomásaink száma Horvát- és Tótországban.

Külföld.

— **Evangélikus vendégház az olajfák hegyén.** Már mikor a német császári pár 1898-ban a Szentföldön volt, felvetették azt az eszmét, hogy Jeruzsálemben a palesztinai evangélikusok lekipásztori gondozása végzett központot kellene létesíteni. — Az eszmét most oly módon akarják megvalósítani, hogy az olajfák hegyére „Hoszpiáz“-t építenek, melyben részint evang. lázas betegeket helyeznek el, részint azok az evang. utasok nyernekek szállást, kik a nyári hónapokban a Szentföldön megfordulnak. A terv kerestül vitele a berlini evang. templomépítési társulat kezében van és a Schwechten építészeti titkos főtanácsos által tervezett építmény „Augusztaviktoria császárné-intézet“ nevet kapja. Körülbelül 2½ millió márkába fog kerülni, tehát nagyon is impozáns épület lesz. Egy millió márka már rendelkezésére áll az építőbizottságnak; a hátra levő részt gyűjtés útján fogják megszerezni. — F. évi husvét vasárnapján, az éppen keleten időző Dryander udvari lelkész, Lahusen consistóriumai tanácsos, a jeruzsálemi német konzul és egyéb előkelőségek jelenlétében már ünnepélyesen letette az épület alapkövét.

— **Japán** 1904-ben 48¹/₃ millió lakossal bírt. Ujabb számítás szerint a buddhizmusnak állítólag 117,000, a shintoizmusnak 84,000 papja van. A népiskolákban 6 millió gyermek (a tanköteles fiuknak 97, a leányoknak 90%-a) tanul. A Tokióban megjelent 1904. évi missziói almanach szerint Japánban akkor mindössze 140,000 keresztény volt, még pedig 55,000 protestáns (a gyermekek nélkül), 58,000 katolikus és 27,000 görög katolikus. Ezóta számuk tetemesen megnövekedett. A keresztények csekély számuk dacára nagy befolyást gyakorolnak. Egy pogány japán nem rég így írt egy nagy napilapban: „Ha Japán ma magasabb erkölcsi színvonalon áll, ennek okát semmi másban nem láthatjuk, mint Krisztus vallásában.“

Persely.

1907. június 21-től július 20-ig a következő adományokat vettük:

1. A **Lipesei Misszió** részére: a lőesei egyház adománya Ratzemberger Ferenc lelkész által 25 K 96 f, D—n K—ly, B—d 9 K 20 f, *összesen 35 K 16 f.* **Eddigi főösszeg 156 K 99 f.**

2. **Barcs** részére: Bohus Károly lelkész, országgy. képviselő Franzfeld, felülfizetés az „Emléklapok“-ra 2 K 50 f. **Eddigi főösszeg 16 K 30 f.**

A nemesszívű adakozóknak hálás köszönetet mondva, lapunk perselyét továbbra is olvasóink áldozatkészségébe ajánljuk. **Szerkesztőség.**

Üzenetek.

P. J. és K. L. Ha Antalfalvával szemben az egyházi főhatóság tényleg úgy viselkedett, amint Önök leveleikben előadják, úgy ez az eset egyházunk jelen történetének egyik gyászos lapjára tartozik. Másrészt azonban nem hallgathatjuk el, hogy ha a lelkész magyarnyelvű híveinek felkérésére, a tótnyelvű istentiszteletet károsítása nélkül, magyar istentiszteletet tartott volna, úgy mind azt a sok kellemetlenséget el lehetett volna kerülni. — **B. T.** Igazad van, tévedtem. A licenciátusság nem a „legfelsőbb“ theol. tudományos rangfokozat, hanem a theol. irodalom és egyházi munkásság terén kifejtett eredményes és értékes tevékenységnek, valamely egyetem theol. fakultása általi elismerése. Ennél még magasabb kitüntetés a theol. doktorság, Ezzel évek előtt a rostoecki egyetem theol. fakultása tüntette ki Baltik Frigyes püspököt. — **W. J.** „Ifjusági egyeteki konferenciája“ e. cikkét nem közölhetem, mivel az már más lapban megjelent. Kérem azonban mielőbb a jelzett másik dolgozatot. Ha a lap irányának megfelelő, úgy szívesen hölzlöm, mivel arról a tárgyról még úgy sem esett szó a „Missziói Lapok“-ban. — **Ch. Gy.** Azt írta az áldozó esütörtöki missziói offertorium eredményéhez: „Szegény, földhöz ragadt néptől ez a csekélység többet jelent, mint a gazdagok ezrei.“ Bizony igaza van! Különben nálunk Isten országa terjesztésére és megmentésére eddig többnyire csak a szegények áldoznak; a gazdagoknak rendszerint csak politikára, löversenyre, kártyára, cigányra stb. van pénzük. Pedig a szociális nyomor s a belőle eredő veszedelem egyre terjed. Majd szívesen áldoznának annak az egyház által való enyhítésére — mikor már késő lesz. — **Közvélemény, ítélő bíró.** A Luthertársaságról kiállított s hozzánk is beküldött „Szegénységi bizonyítványában“ sok igazság vagon, mégis helyesebb lett volna azt neve aláírásával közölni. Így azt a benyomást teszi reánk, mintha a sértett önérzet szólna szavaiból, melyeket névtelenül a gyávaság leplebe burkolózva intéz ama társaság ellen. Tényleg meglévő bajokon csak nyílt, férfias fellépéssel segíthetünk.

Amerikai Cottage-szivólegrendszerű orgona-harmoniumokat

a legolcsóbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, X., Delej-utca II¹/₂ sz. (Tiszviselőtelep.)

Európai rendszer szerinti harmoniumjait is ajánlja. — A remek hang, az amerikai rendszer elmés szerkezete által létrehozva, saját dícséretét zengi. Jelentékenyen olcsóbb az amerikai gyártmánynál.

Részletfizetés 8 koronától.

Képes árjegyzék ingyen és bérmentve. — 5 évi jótállás.

Bérmentes szállítás az utolsó vasuti állomásig.

Zongorák, pianinók, pedálos harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos orgonaméretekkkel templomok, szemináriumok részére és mint gyakorló orgonák.

Taneróknak s lelkészeknek külön százalékedmény. — Részletfizetésre minden hitelképes egyének.